

Asia: VN/36135/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain 7 a §:n, sosiaalihuoltolain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Organisaatio tai vastaajataho

Muu järjestö tai yhdistys

Kysymys viranomaisille, mikä on lausuntoa käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä?

-

Lausunnonantajan lausunto

Onko ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteista säätämisestä kannatettava?

Kyllä

Perustelut ja lisähuomiot esityksen kannatettavuutteen liittyen.

Näkeminen ja silmäterveys Näe ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Yhdistys kannattaa esitystä, koska yhtenäiset palveluvalikoiman periaatteet tukevat myös silmäterveyspalveluiden tuottajien mahdollisuuksia tarjota vaikuttavia, turvallisia ja kustannusvaikuttavia palveluita koko väestölle. On tärkeää, että palveluvalikoiman määrittelyssä huomioidaan silmäterveyden erityispiirteet, kuten ennaltaehkäisy ja varhaisen diagnostiikan merkitys sekä palveluketjujen sujuvuus. Terveysteknologian ja lääkinnällisten laitteiden rooli on tärkeä, ja niiden arvioinnin tulee tukea palvelutuotannon vaikuttavuutta ja valtakunnallista yhdenvertaisuutta.

Kannatamme esitykseen valittuja periaatteita: tarveperiaate, turvallisuus, vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus sekä läpileikkaavina periaatteina yhdenvertaisuus ja ihmisarvon loukkaamattomuus.

Muistutamme, että palveluvalikoimaan sisältyminen on samalla palvelulupaus kansalaisille – yhteiskunnan lupaus turvata kyseisten palveluiden saatavuus esitettyjen periaatteiden mukaisesti.

Sote-palveluiden järjestämisestä vastaavien hyvinvointialueiden vastuulla on varmistaa, että palveluvalikoimaan sisältyvät palvelut ovat saatavissa lain edellyttämällä tavalla. Mikäli hyvinvointialue ei pysty tuottamaan näitä palveluita itse, sen tulee hankkia ne muilta palveluntuottajilta.

Pidämme välttämättömänä, että palveluvalikoimaan kuulumisen periaatteista päätetään kansallisella tasolla lainsäädännössä. Myös periaatteiden soveltamisen ohjauksen tulee tapahtua valtakunnallisesti, jotta kansalaisten yhdenvertainen kohtelu voidaan turvata.

**Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista (jakso 4.2)?
Voitte perustella näkemystänne tähän.**

Esitysluonnos tunnistaa taloudellisten vaikutusten arvioinnin haasteet, mutta silmäterveyspalveluiden näkökulmasta olisi tärkeää arvioida myös, miten palveluvalikoiman periaatteet vaikuttavat palveluiden saatavuuteen, hoitoketjujen kustannustehokkuuteen ja ennaltaehkäisevien palveluiden pitkäaikaisiin hyötyihin. Teknologian ja laitteiden kustannukset ovat osa kokonaisuutta, mutta palvelutuotannon näkökulmasta olennaista on, että ratkaisut mahdollistavat vaikuttavan ja yhdenvertaisen hoidon.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista (jakso 4.2)? Voitte perustella näkemystänne tähän.

Esityksessä tuodaan esiin palveluiden järjestämisen ja yhdenvertaisuuden näkökulmia, mutta silmäterveyspalveluiden tuottajien kannalta olisi tärkeää korostaa, että palveluvalikoiman periaatteet tukevat myös alueellista yhdenvertaisuutta ja mahdollistavat uusien toimintamallien käyttöönoton. Teknologian ja laitteiden vaikutukset palveluprosesseihin ja työnjakoon tulisi arvioida osana kokonaisuutta.

Onko lakiehdotuksilla jotain sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei vielä ole otettu huomioon, ja jos on, niin millaisia vaikutuksia?

Lakiehdotuksessa ei ole riittävästi huomioitu sitä, miten palveluvalikoiman periaatteet vaikuttavat silmäterveyspalveluiden tuottajien mahdollisuuksiin yhdessä hyvinvointialueiden kanssa kehittää ja ylläpitää vaikuttavia palveluketjuja, erityisesti ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen diagnostiikan osalta. Lisäksi kansallisen ohjeistuksen ja yhdenvertaisen soveltamisen puute voi johtaa alueellisiin eroihin palveluiden saatavuuden osalta.

Teknologian ja laitteiden hyväksymisprosessin muutokset voivat vaikuttaa palvelutuotannon kehittämiseen ja resurssien kohdentamiseen.

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Terveystieteidenhuoltolaki 7 a §

Pykälän periaatteet ovat kannatettavia, mutta niiden soveltamisen osalta tulee varmistaa, että silmäterveyspalveluiden erityispiirteet – kuten ennaltaehkäisy, varhainen diagnostiikka ja saumattomat hoitoketjut – huomioidaan. Lääkinnälliset laitteet ja teknologiset ratkaisut tulee sisällyttää määritelmiin ja niiden arvioinnin tulee tukea palvelutuotannon vaikuttavuutta ja potilasturvallisuutta.

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sosiaalihuoltolaki 30 a §

-

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sote-järjestämislaki 36 §

Pykälän muutokset näyttäytyvät teknisluonteisina, mutta Näe ry korostaa, että palveluvalikoiman periaatteiden yhdenmukainen soveltaminen on tärkeää myös järjestämislain näkökulmasta. Kansalliset raamit ja ohjeistus ovat tarpeen, jotta myös silmäterveyspalvelut ovat jatkossa yhdenvertaisesti saatavilla kaikilla hyvinvointialueilla.

Liittyykö esitysluonnoksen mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteiden soveltamiseen haasteita, ja jos liittyy, niin millaisia ja miten haasteita voisi mielestänne ratkaista?

Haasteena on periaatteiden yhdenvertainen ja johdonmukainen soveltaminen eri hyvinvointialueilla. Kansallisten ohjeiden ja seurantamekanismien puute voi johtaa alueellisiin eroihin palveluiden saatavuudessa. Ratkaisuna ehdotamme kansallisten raamien ja ohjeistuksen laatimista sekä seurantamekanismien kehittämistä, jotka osaltaan vaikuttaisivat siihen, että turvalliset silmäterveyspalvelut olisivat yhdenvertaisesti kaikkien saatavilla.

Teknologian käyttöönotto tulee kytkeä osaksi palveluprosessien kehittämistä.

Muita näkemyksiä ja täsmennysehdotuksia?

Näkeminen ja silmäterveys Näe ry korostaa, että palveluvalikoiman periaatteiden käytännön soveltamista eri hyvinvointialueilla tulee arvioida ja seurata säännöllisesti. On tärkeää, että hyvinvointialueet raportoivat toiminnastaan ja palvelulupauksen toteutumisesta, jotta voidaan varmistaa kansalaisten yhdenvertainen asema ja palveluvalikoimaan kuuluvien palveluiden saatavuus koko Suomessa.

Emme pidä hyväksyttävänä, että kansalaisille annetaan lainsäädännöllä palvelulupauksia, joita ei tosiasiallisesti pystytä täyttämään. Palvelulupauksen tulee olla realistinen ja perustua käytännön mahdollisuuksiin.

On tärkeää varmistaa, että palveluvalikoiman periaatteet tukevat myös silmäterveyspalveluiden kehittämistä. Lisäksi niiden tulee mahdollistaa uusien ratkaisujen pilotoinnin ja käyttöönotto myös silloin, kun vaikuttavuudesta on vasta rajallista näyttöä.

Uusien hoitomenetelmien ja teknologioiden kehittyminen lähtökohtaisesti mahdollistaa asteittain palveluvalikoiman periaatteiden toteutumisen nykyistä paremmin. Vaikuttavuuden, kustannusten ja potilasturvallisuuden arviointiin tarvitaan jatkossa parempia mittareita ja työkaluja, jotta päätöksenteko perustuu kulloinkin ajantasaiseen ja riittävän luotettavaan tietoon.

Tast Panu
Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry